

Document van de Europese Conventie betreffende de wetgevingsprocedures (24 juli 2002)

Caption: Discussiedocument over de wetgevingsprocedures met inbegrip van de begrotingsprocedure toegezonden door het Praesidium op 24 juli 2002 aan de leden van de Europese Conventie. Het document diende als uitgangspunt voor het debat tijdens de plenaire zitting van de Conventie op 12 en 13 september 2002.

Source: Nota van het Praesidium aan de Conventie. Betreft: De wetgevingsprocedures (met inbegrip van de begrotingsprocedure): - Stand van zaken. [EN LIGNE]. [Brussel]: Secretariaat van de Europese Conventie, [26.08.2003]. CONV 216/02. Disponible sur <http://register.consilium.eu.int/pdf/nl/02/cv00/00216nl2.pdf>.

Copyright: (c) European Union, 1995-2013

URL:

http://www.cvce.eu/obj/document_van_de_europese_conventie_betreffende_de_wetgevingsprocedures_24_juli_2002-nl-1df5d6b6-b23c-46c7-9a7a-e49f09d249ab.html

Last updated: 31/03/2014

De wetgevingsprocedures (met inbegrip van de begrotingsprocedure) - Stand van zaken (24 juli 2002)

I. Inleiding

1. De wetgevingsprocedure heeft sedert het Verdrag van Rome van 25 maart 1957 aanzienlijke ontwikkelingen doorgemaakt. Uit hoofde daarvan kenmerkte de procedure zich wezenlijk door het exclusieve initiatiefrecht van de Commissie en door de beslissingsbevoegdheid van de Raad; het Parlement beschikte slechts over het recht geraadpleegd te worden (eenvoudige raadpleging, één lezing). Bij de Europese Akte (die in werking trad op 1 juli 1987) werd de samenwerkingsprocedure (twee lezingen) in het kader van de totstandbrenging van de interne markt geïntroduceerd, maar deze procedure is thans nagenoeg in onbruik geraakt, uitgezonderd in het kader van de Economische en Monetaire Unie. Het Verdrag van Maastricht (dat in werking trad op 1 november 1993) introduceerde de medebeslissingsprocedure. Deze procedure was aanvankelijk van toepassing op 15 gebieden en werd vervolgens bij het Verdrag van Amsterdam (dat in werking trad op 1 mei 1999) uitgebreid tot 24 gebieden. Het Verdrag van Nice heeft het toepassingsgebied van deze procedure nog groter gemaakt, en men kan gevoeglijk stellen dat zij thans verreweg de meest gebruikelijke wetgevingsprocedure is. Zij onderscheidt zich op twee essentiële punten van de samenwerkingsprocedure: de bemiddelingsfase en het feit dat de Raad onmogelijk zijn wil kan opleggen aan het Parlement, zelfs niet met eenparigheid van stemmen.

2. Ook de begrotingsprocedure is aanmerkelijk geëvolueerd. Hoewel de dialoog tussen de twee takken van de Begrotingsautoriteit, het Parlement en de Raad, moeilijke fasen heeft gekend, en zelfs tot geschillen voor het Hof van Justitie heeft geleid, hebben de instellingen zich ingespannen - met name middels de aanneming van interinstitutionele akkoorden - om procedures in te stellen die gericht waren op een grotere begrotingsdiscipline en een verbetering van de begrotingsprocedure, zoals vastgesteld bij artikel 272 van het EG-Verdrag.

3. Die inspanningen hebben zonder twijfel bijgedragen tot een vergroting van de democratische legitimiteit, de transparantie en de doelmatigheid van de betrokken procedures. Deze zijn echter dermate complex dat ze niet eenvoudig te bevatten zijn. Het verloop ervan kan dikwijls slechts door specialisten worden gevolgd. De burgers eisen een grotere eenvoud. Zij willen kunnen onderscheiden wat er op het spel staat en hoe de Unie wetten maakt.

4. Er is reeds getoond (zie document CONV 162/02 van 13 juni 2002 "rechtsinstrumenten: bestaande regeling") dat de bij de Verdragen vastgestelde rechtsinstrumenten talrijk en complex zijn. De onderhavige nota heeft betrekking op de wetgevingsprocedures en de begrotingsprocedure zoals die er thans uitzien, en strekt ertoe de gedachtevorming over de noodzaak van een vereenvoudiging daarvan te bevorderen, uiteraard zonder dat daarvoor een stap terug mag worden gezet in de tendens naar democratischer en doelmatiger mechanismen. In dit document worden enkel de echte wetgevingsprocedures beschreven, evenals de begrotingsprocedure in haar verbanden met de wetgevingspraktijk. Derhalve blijven de procedures in het kader van de titels V (GBVB) en VI (JBZ) van het VEU buiten beschouwing (ook al kan voor bepaalde besluiten die uit hoofde van de laatstgenoemde titel betoogd worden dat ze als wetgevingsbesluiten kunnen aangemerkt: zie bijvoorbeeld het Europees aanhoudingsbevel). Om diezelfde redenen wordt in deze nota evenmin ingegaan op de procedures in verband met onderhandelingen over en de sluiting van internationale overeenkomsten (advies of instemming van het Parlement onder de voorwaarden van artikel 300, leden 2 en 3, VEG).

5. Deze nota heeft in hoofdzaak ten doel te beschrijven - zij het niet uitputtend - hoe het samenspel tussen de instellingen vanaf het stadium van het wetgevingsinitiatief tot en met de aanneming van het besluit gestructureerd is, en in dat verband de rol van het Parlement, van de Raad en van de Commissie te belichten, evenals die van andere instellingen of organen die op eender welke wijze bij het wetgevings- of begrotingsproces betrokken zijn. Dat samenspel en die doelgerichtheid vormen de bestaansreden van de procedures, en iedere instelling, met haar eigen kenmerken, vervult daarbij een beslissende rol.

De eis dat de instellingen zich inzetten en met elkaar samenwerken is overigens vastgelegd in het Verdrag

(artikel 10 VEG) in de uitlegging van het Hof van Justitie. De Unie is gehouden de samenhang en de continuïteit van het optreden gericht op het verwezenlijken van haar doelstellingen te verzekeren, en tegelijk het acquis communautaire te ontwikkelen (artikel 3 VEU). Thans dient de werking van de bestaande procedures aan een evaluatie onderworpen te worden en dient bezien te worden wat er vervangen dan wel verbeterd moet worden. In dit verband zij onderstreept dat de hierboven geschetste, uit de opeenvolgende verdragswijzigingen voortvloeiende ontwikkeling soms ook tot een vereenvoudiging van de procedures heeft geleid. Zo heeft het Verdrag van Amsterdam bijvoorbeeld de medebeslissing gewijzigd door te bepalen dat zij reeds na het stadium van de eerste lezing kan worden afgerond om de procedure te versnellen. Die mogelijkheid heeft ertoe geleid dat reeds vroeg in de procedure onderhandeld kan worden over soms ingewikkelde dossiers, die evenwel met succes afgesloten werden (bijvoorbeeld Verordening (EG) nr. 1049/2001 van 30 mei 2001 inzake de toegang van het publiek tot documenten van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie).

II. De wetgevingsprocedures in het EG-Verdrag

A. Algemene besluitvormingsprocedures op grond van het Verdrag (voorschriften op het tweede niveau)

6. Het wetgevingsproces van de Europese Gemeenschap is een proces met een specifieke aard waarin de besluitneming het resultaat is van een interactie tussen, enerzijds, het nationale niveau en het communautaire niveau, en anderzijds, de verschillende communautaire instellingen en organen die aan het besluitvormingsproces deelnemen, met name de drie hoofdrolspelers, de Raad, het Parlement en de Commissie.

a) **De Raad** is de instelling die doorgaans het definitieve besluit nam. Sedert de inwerkingtreding van het Verdrag van Amsterdam oefent hij op een aanzienlijk aantal gebieden de wetgevende macht uit, tezamen met het Parlement via de medebeslissingsprocedure. Andere procedures brengen een meer of minder intensieve deelneming van het Europees Parlement aan het besluitvormingsproces met zich mee (zie hieronder).

De Raad neemt zijn besluiten in het bijzonder via interne onderhandelingen over een compromis tussen de verschillende op het spel staande belangen, en bij het totstandbrengen van dergelijke compromissen vervullen het voorzitterschap en de Commissie een zeer belangrijke rol. De uitbreiding van de regel van de gekwalificeerde meerderheid van stemmen heeft het onderhandelingsproces sterk beïnvloed. Zij heeft er namelijk toe geleid dat, hoewel de leden van de Raad rekening trachten te houden met bezwaren van andere leden, de delegaties vanwege de mogelijkheid van een stemming en het vooruitzicht dat een lid van de Raad overstemd wordt, in sterkere mate ertoe geneigd zijn een compromis na te streven.

Op het gebied van het economisch en monetair beleid deelt de Raad zijn besluitvormingsbevoegdheid met de Europese Centrale Bank wat het monetair beleid betreft, en wordt de Europese Raad expliciet een rol toebedeeld bij het voeren van dat beleid (zie artikel 99, lid 2, VEG).

b) **Het Europees Parlement:** de mate van betrokkenheid van het Parlement bij de wetgevingsprocedure heeft een evolutie doorgemaakt en in de loop der jaren heeft het steeds ruimere wetgevingsbevoegdheden verworven. Vandaag heeft het Parlement samen met de Raad medebeslissingsrecht op de meeste gebieden (interne markt, vervoer, onderzoek, milieu). Op enkele andere beleidsgebieden (landbouw, structuurbeleid) zijn evenwel andere wetgevingsprocedures gehandhaafd (samenwerkingsprocedure, raadplegingsprocedure, instemmingsprocedure) waarbij het Europees Parlement minder invloed op het wetgevingsproces kan uitoefenen en de interactie met de overige instellingen beperkter is. Voor het welslagen van de wetgevingsprocedure moet ook het Parlement op de meest complexe beleidsgebieden politieke compromissen bereiken, en de rol van de rapporteurs blijkt in dat opzicht dikwijls essentieel.

c) **De Commissie** vervult een sleutelrol in de wetgevingsprocedure middels haar initiatiefrecht en de mogelijkheid waarover zij beschikt om haar voorstel gedurende de hele procedure te wijzigen.

Met uitzondering van enkele zeer specifieke gevallen berust het initiatiefrecht op het gebied van wetgeving in het kader van het EG-Verdrag uitsluitend bij de Commissie. Dit houdt in dat zij het onderhandelingskader bepaalt voor de besluitneming door de wetgever, met dien verstande dat deze geen wijzigingen in het Commissievoorstel kan aanbrengen die verder gaan dan het voorwerp daarvan, en geen besluit kan nemen zonder dat er een Commissievoorstel ter tafel ligt.

De Commissie neemt zeer actief deel aan het wetgevingsproces en kan haar voorstel in alle stadia van dat proces wijzigen of zelfs intrekken, hetgeen haar een essentiële rol geeft bij het nastreven van een compromis. Die rol is des te belangwekkender omdat de Raad zijn besluiten in een groot deel van de gevallen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen neemt. Hij kan het voorstel van de Commissie slechts wijzigen middels een besluit met eenparigheid van stemmen. Dat betekent dat wanneer de Raad het Commissievoorstel wenst te wijzigen, hij alleen met gekwalificeerde meerderheid kan stemmen indien de Commissie de door de Raad beoogde wijzigingen aanvaardt. Is dat niet het geval, dan zal hij met eenparigheid moeten stemmen.

De Commissie speelt tevens een belangrijke rol bij het vinden van een compromis tussen de Raad en het Parlement in de medebeslissingsprocedure, met name in de bemiddelingsfase. Het initiatiefrecht van de Commissie is op het gebied van het economisch en monetair beleid gewijzigd in de zin dat bij het Verdrag is bepaald dat de Raad een besluit neemt op grond van een aanbeveling van de Commissie (en niet een voorstel) of van de Europese Centrale Bank en dat er in de Raad geen eenparigheid van stemmen is vereist om de aanbeveling van de Commissie te wijzigen.

7. Bij het wetgevingsproces zijn voorts enkele organen betrokken die bepaalde belangen van onder meer economische, sociale, plaatselijke en regionale aard vertegenwoordigen en die krachtens de Verdragen op bepaalde beleidsgebieden geraadpleegd dienen te worden. Het betreft het Economisch en Sociaal Comité (ESC), het Comité van de Regio's (CvdR), de Europese Centrale Bank, het Comité voor de werkgelegenheid, enz.

8. Ten slotte schrijft het VEG in sommige gevallen voor dat een Gemeenschapsbesluit door de lidstaten wordt aangenomen overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen. Het betreft bepalingen met een "grondwettelijk" karakter, zoals de burgerschapsrechten, de eenvormige verkiezingsprocedure of de eigen middelen.

9. De mate van deelneming en de daarvoor geldende voorwaarden van de communautaire instellingen en organen zijn in het Verdrag vastgelegd in bepalingen waarbij aan de Gemeenschap de bevoegdheid wordt verleend op een welomschreven gebied wetgevend op te treden. De keuze van de rechtsgrondslag op grond waarvan het besluit dient te worden aangenomen, berust in de eerste plaats bij de Commissie wanneer zij haar voorstel bij de Raad indient. Hoewel de Raad (of, in voorkomend geval, het Parlement) het Commissievoorstel, met inbegrip van de rechtsgrondslag ervan, kan wijzigen, is die eerste keuze van de Commissie in de grote meerderheid van de gevallen bepalend voor de te volgen procedure en bijgevolg voor de wijze van deelneming van de verschillende instellingen en organen aan het wetgevingsproces. Zo zullen de procedure en de mate van betrokkenheid van de diverse instellingen en organen verschillen, naar gelang het voorstel volgens de Commissie betrekking heeft op de interne markt (artikel 95, medebeslissing, gekwalificeerde meerderheid, raadpleging van het ESC) of het milieu (artikel 175, medebeslissing in sommige gevallen, eenparigheid en raadpleging in andere, raadpleging van het ESC en het CvdR).

10. Het EG-Verdrag telt thans voor de aanneming van wetgevingsbesluiten meer dan 22 verschillende besluitvormingsprocedures naar gelang van de mate waarin de diverse instellingen en organen aan het wetgevingsproces deelnemen (zie bijlage I). Het grote aantal procedures, het feit dat soms op aanverwante gebieden (of binnen dezelfde Verdragsbepaling) verschillende procedures worden gevolgd, de complexiteit van de procedures en de noodzaak om in een uitgebreide Unie de efficiëntie ervan te behouden en/of te vergroten, pleiten voor een rationalisering en een vereenvoudiging van de wetgevingsprocedures.

11. De vier voornaamste wetgevingsprocedures in het EG-Verdrag zijn de medebeslissingsprocedure, de instemmingsprocedure, de samenwerkingsprocedure en de raadplegingsprocedure (zie bijlage 2: lijst van de

procedures per rechtsgrondslag).

Die procedures kunnen als volgt worden samengevat:

a) De medebeslissingsprocedure

12. In de medebeslissingsprocedure (artikel 251 VEG) nemen het Europees Parlement en de Raad als gezamenlijke wetgevers op gelijke voet aan de wetgevingsprocedure deel. Deze procedure, die bij het Verdrag betreffende de Europese Unie in het VEG is opgenomen, is op bepaalde punten verbeterd bij het Verdrag van Amsterdam, dat tevens de werkingssfeer ervan heeft uitgebreid. Zodoende is de medebeslissingsprocedure heden van toepassing op gebieden als de interne markt, vrij verkeer van werknemers, recht van vestiging, vervoer, onderwijs en beroepsopleiding, consumentenbescherming, enz.

13. In de medebeslissingsprocedure dient de Raad (althans zijn vertegenwoordigers), ingeval hij niet akkoord gaat met de amendementen van het Europees Parlement, samen met de vertegenwoordigers van het Europees Parlement in het kader van een bemiddelingscomité te trachten over een gemeenschappelijke ontwerp tekst overeenstemming te bereiken. Wordt er overeenstemming bereikt, dan wordt de compromistekst ter goedkeuring aan de Raad en aan het Europees Parlement voorgelegd.

De procedure kan als volgt worden samengevat:

- de Commissie dient een voorstel in bij het Europees Parlement en de Raad. Het Europees Parlement brengt over dit voorstel een advies uit.

- eerste lezing: de Raad spreekt zich uit over het voorstel van de Commissie en neemt een besluit over de amendementen van het Parlement. Ingeval de Raad alle amendementen goedkeurt (of bij ontstentenis van amendementen), kan de Raad het betrokken wetgevingsbesluit aannemen. In de overige gevallen zendt hij het Europees Parlement een gemeenschappelijk standpunt toe;

- tweede lezing: het Parlement spreekt zich binnen een termijn van drie maanden uit over het gemeenschappelijk standpunt:

- Bij instemming van het Parlement met het gemeenschappelijk standpunt, wordt het besluit overeenkomstig het gemeenschappelijk standpunt aangenomen.

- Ingeval het Parlement het gemeenschappelijk standpunt verwerpt, wordt het voorgestelde besluit geacht niet aangenomen te zijn.

- Ingeval het Parlement amendementen voorstelt, wordt de aldus gewijzigde tekst toegezonden aan de Raad en aan de Commissie, die een advies over deze amendementen uitbrengt. Ingeval de Raad binnen een termijn van drie maanden al deze amendementen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen goedkeurt, wordt het besluit geacht te zijn aangenomen in de vorm van het aldus gewijzigde gemeenschappelijk standpunt. De Raad neemt met eenparigheid van stemmen een besluit over de amendementen van het Parlement waarover de Commissie een negatief advies heeft uitgebracht.

- Ingeval het Parlement en de Raad het niet eens zijn wordt binnen een termijn van zes weken het Bemiddelingscomité bijeengeroepen.

- Bemiddelingscomité: bestaat uit de leden van de Raad (of hun vertegenwoordigers) en evenveel leden van het Parlement en heeft tot doel binnen een termijn van zes weken na de convocatie overeenstemming over een gemeenschappelijke ontwerp tekst te bereiken. Wordt er een akkoord bereikt, dan dienen de Raad en het

Parlement de aldus opgestelde gemeenschappelijke ontwerp tekst goed te keuren binnen een nieuwe termijn van zes weken, te rekenen vanaf de datum waarop voornoemd akkoord is bereikt. Wordt er geen akkoord bereikt, dan wordt het voorgestelde besluit geacht niet te zijn aangenomen.

14. Men neme er nota van dat uit het voorafgaande volgt dat in de eerste lezing geen termijnen zijn gesteld, terwijl in de tweede lezing en tijdens de bemiddelingsfase strakke termijnen in acht genomen moeten worden, die, indien ze overschreden worden, ertoe kunnen leiden dat het wetgevingsbesluit niet wordt aangenomen.

15. De Raad neemt in de meeste gevallen een besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen. In enkele welbepaalde gevallen neemt hij zijn besluiten echter gedurende de hele procedure met eenparigheid van stemmen. Tijdens de eerste en de tweede lezing en vóór de vergadering van het Bemiddelingscomité worden er tussen de Raad, het Europees Parlement en de Commissie technische tripartiete vergaderingen gehouden om de meningsverschillen tussen de instellingen glad te strijken en gemakkelijker tot overeenstemming te kunnen komen, en zodoende de vergadering van het Bemiddelingscomité te voorkomen (zie de gemeenschappelijke verklaring van mei 1999 betreffende de wijze van toepassing van de nieuwe medebeslissingsprocedure). Door dit dialoogmechanisme, waarin in de Verdragen niet is voorzien, kon het aantal dossiers die een convocatie van het Bemiddelingscomité vereisen, evenals de duur van de wetgevingsprocedure, aanmerkelijk worden beperkt.

16. Thans maken de akkoorden in eerste en tweede lezing circa 72% uit van het totale aantal dossiers waarop de medebeslissingsprocedure van toepassing is (circa 32% in eerste lezing en 40% in tweede lezing). Dikwijls wordt voor de politiek gevoeligste dossiers de bemiddelingsprocedure ingeleid, hetgeen aan de logica van de medebeslissingsprocedure beantwoordt. Dat is echter niet altijd het geval. Soms moet voor betrekkelijk technische dossiers de bemiddelingsprocedure worden gevolgd, en in andere gevallen wordt er zelfs over een politiek gevoelig dossier vanwege politieke prioriteiten of door tijdsdruk in eerste lezing een akkoord bereikt.

17. Tijdens de IGC van Nice had de Commissie voorgesteld om voor de aanneming van alle besluiten met een wetgevend karakter de medebeslissingsprocedure te volgen. Hoewel een dergelijke veralgemening er niet gekomen is, heeft de IGC van Nice het toepassingsgebied van de medebeslissingsprocedure tot andere domeinen uitgebreid.

Voornoemde IGC heeft zich niet kunnen vinden in een voorstel van het voorzitterschap om de medebeslissingsprocedure te koppelen aan een nieuw type besluit, het wetgevingsbesluit, dat de omschrijving van de algemene beginselen, de essentiële onderdelen en de doelstellingen van de communautaire wetgeving zou behelzen, en niet zozeer technische toepassingsbepalingen, die eerder zouden kunnen worden ondergebracht in besluiten waarvoor een lichtere, door de wetgever te bepalen procedure zou gelden. Het zou aan de wetgever zijn om de algemene beginselen, de essentiële onderdelen en de doelstellingen van de betrokken wetgeving te bepalen (zie doc. CONV 162/02, punten 35 en 65).

18. Tijdens diezelfde IGC had het voorzitterschap voorgesteld stemming met gekwalificeerde meerderheid als regel op te nemen in enkele Verdragsbepalingen die medebeslissing tezamen met stemming bij eenparigheid voorschrijven, met de gedachte dat de eenparigheidseis in de medebeslissingsprocedure kan worden beschouwd als een institutionele anomalie die de bedoeling van die procedure kan ondermijnen. Het betrof artikel 18, lid 2, VEG (bepalingen ter vergemakkelijking van de uitoefening van het recht vrij op het grondgebied van de lidstaten te reizen en te verblijven), artikel 42 VEG (sociale zekerheid voor migrerende werknemers), artikel 47, lid 2, VEG (toegang tot werkzaamheden, anders dan in loondienst, en de uitoefening daarvan) en artikel 151, lid 5, VEG (cultuur). De Conferentie heeft het voorstel van het voorzitterschap alleen overgenomen voor artikel 18, lid 2.

b) De samenwerkingsprocedure

19. De samenwerkingsprocedure (artikel 252 VEG) werd bij de Europese Akte ingevoerd om bij de aanneming van bepaalde besluiten de raadpleging van het Parlement meer gewicht te geven, maar toch aan de Raad het laatste woord te laten. Het Verdrag van Amsterdam heeft het toepassingsgebied van deze procedure aanzienlijk verkleind, en zij is thans alleen van toepassing op het economisch en monetair beleid (artikel 99, lid 5, artikel 102, lid 2, artikel 103, lid 2, en artikel 106, lid 2, VEG) (tot op heden zijn er vijf besluiten op deze grondslag aangenomen).

20. Bij deze procedure is de reactie van het Europees Parlement op het gemeenschappelijk standpunt van de Raad rechtstreeks van invloed op de wettelijke status daarvan: indien het Parlement het gemeenschappelijk standpunt van de Raad goedkeurt, moet deze het besluit overeenkomstig zijn gemeenschappelijk standpunt aannemen. Indien het Parlement het gemeenschappelijk standpunt verwierpt, kan de Raad het standpunt alleen met eenparigheid van stemmen aannemen. Indien het Parlement amendementen indient, moet de Commissie haar voorstel op basis van die amendementen heroverwegen; de Raad kan het heroverwogen standpunt alleen wijzigen met eenparigheid van stemmen.

De samenwerkingsprocedure kan als volgt worden samengevat:

- de Raad stelt op voorstel van de Commissie en na advies van het EP met gekwalificeerde meerderheid van stemmen een gemeenschappelijk standpunt op;
- het Europees Parlement kan:
 - ofwel het gemeenschappelijk standpunt goedkeuren: in dat geval neemt de Raad het betrokken besluit definitief aan overeenkomstig het gemeenschappelijk standpunt;
 - ofwel het verwierpen: de Raad kan het gemeenschappelijk standpunt alleen met eenparigheid van stemmen aannemen;
 - ofwel amendementen voorstellen: de Commissie heroverweegt haar voorstel aan de hand van de amendementen van het EP. De Raad neemt het heroverwogen standpunt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen aan; hij kan alleen met eenparigheid van stemmen wijzigen.

21. Tijdens de IGC van Nice kwam de vraag aan de orde of de samenwerkingsprocedure niet beter kan worden afgeschaft. Hoewel de meeste delegaties zich voor de afschaffing ervan hadden uitgesproken (een meerderheid was ervoor haar te vervangen door de raadplegingsprocedure vanuit de gedachte dat de betrokken bepalingen geen wetgevend karakter hebben, een minderheid wenste haar te vervangen door de medebeslissingsprocedure), werd uiteindelijk in het Verdrag van Nice geen enkele wijziging in dat opzicht opgenomen.

c) De raadplegingsprocedure

22. Op grond van deze procedure dient de Raad het advies van het Parlement over het voorstel van de Commissie in te winnen en te bestuderen. Na de bestudering van dit advies neemt de Raad met gekwalificeerde meerderheid of met eenparigheid van stemmen een besluit. De Raad kan het betrokken ontwerp-besluit wijzigen als hij de wijzigingsvoorstellen van het Europees Parlement gerechtvaardigd acht, maar het advies van het Parlement kan noch de aanneming van het besluit verhinderen, noch de wijziging ervan opleggen. Voorts kan de Commissie haar voorstel wijzigen om rekening te houden met het advies van het Europees Parlement en in dat geval kan de Raad het Commissievoorstel alleen met eenparigheid van stemmen wijzigen. De Commissie speelt derhalve een belangrijke rol in deze procedure, wanneer de Raad een besluit neemt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, hetgeen meestal het geval is. Thans is

deze procedure van toepassing op gebieden als het gemeenschappelijk landbouwbeleid (artikel 37, lid 3, VEG), de liberalisering van de diensten (artikel 52, lid 1, VEG) en de mededinging (artikel 83 VEG).

d) De instemmingsprocedure

23. Deze procedure is bij het Verdrag betreffende de Europese Unie ingevoerd in een bepaald aantal gevallen die geacht werden niet onder de medebeslissing te kunnen vallen, maar waarin men toch een belangrijke rol aan het Europees Parlement wilde geven. Het betreft bijvoorbeeld de aanneming van verordeningen betreffende de structuurfondsen en het cohesiefonds (artikel 161 VEG), bepalingen inzake de eenvormige verkiezingsprocedure (artikel 190, lid 4) en wijzigingen van de statuten van de Europese Centrale Bank (artikel 107, lid 5).

De instemmingsprocedure vereist een akkoord van de Raad en het Europees Parlement over de aan te nemen tekst, aangezien de Raad een besluit niet kan aannemen zonder dat het Parlement een advies heeft uitgebracht waarin het betrokken besluit wordt goedgekeurd. In geval van een negatief advies kan de Raad het besluit niet aannemen.

24. De Verdragen van Amsterdam en Nice hebben het aantal gevallen waarop deze procedure van toepassing is, uitgebreid. De Raad stemt naar gelang van het geval met gekwalificeerde meerderheid of met eenparigheid.

B. De besluitvorming binnen de instellingen

a) De Raad

25. De Raad neemt zijn besluiten met gewone meerderheid, gekwalificeerde meerderheid of eenparigheid van stemmen.

26. De regel van de gewone meerderheid houdt in dat een meerderheid van de leden van de Raad voor de aanneming van een besluit is (thans 7 op de 15). Deze stemmingsregel is de regel van gemeen recht in het EG-Verdrag, hetgeen wil zeggen dat wanneer in het Verdrag geen specifieke stemmingsregel is vastgelegd, de regel van de gewone meerderheid van toepassing is. In de praktijk wordt de gewone meerderheid echter hoofdzakelijk toegepast op procedurebesluiten, aangezien het Verdrag in de meeste gevallen specifiek bepaalt dat besluiten met een wetgevend karakter ofwel met gekwalificeerde meerderheid, ofwel met eenparigheid van stemmen worden aangenomen.

27. De eenparigheidsregel impliceert dat alle leden van de Raad voor het besluit in kwestie zijn, hetgeen betekent dat ieder lid van de Raad over één stem en over het vetorecht beschikt. Onthouding van stemming vormt geen beletsel voor eenparigheid.

28. De regel van de gekwalificeerde meerderheid behelst een weging van het, met name demografische, gewicht van ieder lid van de Raad in het besluitvormingsproces. Door deze regel kan een bepaald aantal leden van de Raad tijdens een stemming worden overstemd. Deze weging gaat van tien stemmen voor Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Italië, tot twee stemmen voor Luxemburg. Besluiten worden aangenomen bij 62 stemmen voor¹. Onthouding komt overeen met een tegenstem.

Ingeval de besluiten niet worden genomen op voorstel van de Commissie, moeten die 62 stemmen ten minste tien leden van de Raad vertegenwoordigen.

Het Verdrag van Nice wijzigt de huidige stemmenweging en de voor gekwalificeerde meerderheid vereiste drempels. Dat verdrag heeft ook de eis toegevoegd dat de stemmen voor de aanneming van een besluit ten minste de meerderheid van de leden van de Raad vertegenwoordigen wanneer het besluit wordt genomen op voorstel van de Commissie, en twee derde in de overige gevallen. Voorts opent het de mogelijkheid voor

een lid van de Raad om te verlangen dat wordt nagegaan of de gekwalificeerde meerderheid ten minste 62% van de totale bevolking van de Unie vertegenwoordigt. Indien blijkt dat niet aan die voorwaarde wordt voldaan, wordt het betrokken besluit niet aangenomen.

29. In het EEG-Verdrag stemde de Raad in de meeste gevallen met eenparigheid. Bij de verschillende Verdragsherzieningen werd de eenparigheidsregel echter geleidelijk vervangen door de regel van gekwalificeerde meerderheid. Nu is de stemmingsregel van de gekwalificeerde meerderheid van toepassing op een groot aantal gebieden van het EG-Verdrag. Eenparigheid van stemmen blijft met name vereist voor de bepalingen met een "grondwettelijk" karakter (namelijk waarbij het Verdrag uitdrukkelijk bepaalt dat een besluit door de lidstaten volgens hun onderscheiden grondwettelijke procedures wordt aangenomen) of met een "quasi-grondwettelijk" karakter (bijvoorbeeld comitologie, statuut van het Hof van Justitie) en voor enkele bepalingen die gebieden betreffen die voor meerdere lidstaten politiek gevoelig zijn, of voor de totstandbrenging van nieuw beleid (artikel 308).

30. Over het algemeen is men van mening dat stemming met eenparigheid garandeert dat alle lidstaten achter de door de Raad aangenomen besluiten staan. Anderzijds moet geconstateerd worden dat stemming met gekwalificeerde meerderheid het besluitvormingsproces vergemakkelijkt: het feit dat ieder lid van de Raad bij een eventuele stemming overstemd kan worden, maakt dat de delegaties compromissen zoeken. In dat opzicht is aanneming van een besluit met eenparigheid van stemmen misleidend, want dat resultaat was wellicht niet bereikt als het vooruitzicht om overstemd te worden niet had aangezet tot het tonen van inschikkelijkheid. Stemming met gekwalificeerde meerderheid verleent ook een belangrijker rol aan de Commissie in het wetgevingsproces. Deze kan namelijk in alle stadia van het proces haar voorstel wijzigen, terwijl de Raad dat voorstel uitsluitend met eenparigheid van stemmen kan wijzigen.

31. De geleidelijke overgang van eenparigheid naar gekwalificeerde meerderheid werd over het algemeen noodzakelijk geacht om het besluitvormingsproces in een uitgebreide Unie doeltreffend te houden. Teneinde de overgang van eenparigheid naar gekwalificeerde meerderheid op politiek gevoelige terreinen te bevorderen, zijn er formules in overweging gegeven die het midden houden tussen eenparigheid en gekwalificeerde meerderheid (versterkte gekwalificeerde meerderheid of zeer gekwalificeerde meerderheid).

b) Europees Parlement

32. De algemene regel die in het Verdrag is vastgelegd, bepaalt dat het Parlement "besluit met volstrekte meerderheid der uitgebrachte stemmen", voorzover in het Verdrag niet anders is bepaald (artikel 198 VEG). Deze regel primeert (evenals voor de Raad artikel 205, lid 1, VEG) boven elke andere bepaling van afgeleid recht (bijvoorbeeld de reglementen van orde van de instellingen). Met andere woorden, indien het Verdrag niet bij een specifieke bepaling een bepaald soort meerderheid voorschrijft, moet het Parlement besluiten met volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen. Deze basisregel is van analoge toepassing op de tweede (artikel 28, lid 1, VEU) en de derde pijler (artikel 41, lid 1, VEU).

33. Volgens artikel 192 VEG neemt het Parlement deel aan het proces dat leidt tot de aanneming van communautaire besluiten door zijn bevoegdheden in het kader van de medebeslissingsprocedure (artikel 251 VEG) en de samenwerkingsprocedure (artikel 252 VEG), alsmede door zijn instemming te betuigen ⁽²⁾ of door adviezen te geven.

34. Op wetgevingsgebied schrijft het Verdrag in afwijking van de algemene regeling specifieke meerderheden voor in de volgende gevallen:

i) Besluit betreffende de verkiezing van de leden van het Europees Parlement volgens een eenvormige procedure (meerderheid van stemmen van zijn leden: artikel 190, lid 4, VEG);

ii) In de medebeslissingsprocedure (artikel 251 VEG) of de samenwerkingsprocedure (artikel 252 VEG), besluit het Parlement met een meerderheid van stemmen van zijn leden wanneer hij:

- het gemeenschappelijk standpunt van de Raad verwerpt;
- amendementen op het gemeenschappelijk standpunt van de Raad voorstelt.

Zie ook de voetnoot op blz. 17, waarin de specifieke meerderheden in het kader van de begrotingsprocedure zijn vermeld.

II. De begrotingsprocedure 3

a) De procedure en de indeling van de uitgaven

35. Artikel 272 is de Verdragsbepaling waarbij formeel de procedure voor de opstelling van de begroting is vastgesteld. Dit artikel (dat sedert de herziening van 1975 praktisch geen wijzigingen heeft ondergaan) weerspiegelt evenwel slechts zeer ten dele het werkelijke verloop van een procedure die aanzienlijk is geëvolueerd via de talrijke interinstitutionele akkoorden. In deze interinstitutionele akkoorden heeft het Europees Parlement, door in te stemmen met een aantal beperkingen (hoofdstukken, plafonds, subrubrieken), bevoegdheden ingeleverd in ruil voor een betere samenwerking in de begrotingsprocedure. De eerste twee interinstitutionele akkoorden (van 1988 en 1992) vielen samen met de verhogingen van de plafonds van de eigen middelen om nieuwe Gemeenschapsbeleidsmaatregelen te kunnen lanceren. Het interinstitutioneel akkoord van 1999, dat voortvloeide uit de besluiten van de Europese Raad van Berlijn, had een verhoging van het plafond van de eigen middelen tot gevolg.

36. Sedert 1988 hebben het Parlement, de Raad en de Commissie namelijk drie akkoorden over de begrotingsdiscipline en de verbetering van de begrotingsprocedure gesloten. Deze drie akkoorden gingen vergezeld van de meerjarige financiële vooruitzichten waarbij voor alle sectoren uitgavenplafonds werden vastgesteld waarvan de drie instellingen toezegden zich tijdens de jaarlijkse begrotingsprocedure eraan te zullen houden.

37. Het laatste van deze akkoorden is nog van kracht ("het akkoord van Berlijn"). Daarin zijn de financiële vooruitzichten voor de periode 2000 tot en met 2006 vastgelegd en zijn voorts een hele reeks procedures en regels gecodificeerd die overal verspreid in de diverse akkoorden en verklaringen stonden, betreffende de interinstitutionele samenwerking, de indeling van de uitgaven, de vermelding van de financiële bepalingen in de wetgevingsbesluiten, de eis van een rechtsgrondslag ter rechtvaardiging van de uitgave en de begrotingsbepalingen op het gebied van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB).

38. De begrotingsprocedure begint met de indiening door de Commissie van het voorontwerp van begroting. Dit wordt vervolgens door de Raad en het Parlement in twee lezingen bestudeerd. De omstandigheid die verantwoordelijk is voor de grote complexiteit van de procedure is de indeling van de uitgaven in verplichte (VU) en niet-verplichte uitgaven (NVU).

39. Naar gelang van het deel van de begroting waarom het gaat verschilt de beslissingsbevoegdheid van het Parlement radicaal. Inzake de niet-verplichte uitgaven heeft het weliswaar het laatste woord, zij het binnen bepaalde grenzen, maar op het gebied van de verplichte uitgaven is zijn bevoegdheid bijna gereduceerd tot het uitbrengen van een met redenen omkleed advies. De uitbreiding van de begrotingsbevoegdheden van het Parlement hangt in feite meer samen met de stijging van het percentage niet-verplichte uitgaven in de begroting dan met procedurewijzigingen (in twintig jaar zijn de NVU gestegen van nauwelijks 20% tot meer dan 50% van de kredieten): de landbouwuitgaven vormen het leeuwendeel van de VU, waarover het Parlement geen controle heeft).

40. Het belang van de indeling van de uitgaven geeft aanleiding tot de vraag waarin deze twee soorten kredieten zich onderscheiden. Artikel 272 verwijst naar de verplichte uitgaven wanneer het gewag maakt

van "de uitgaven welke verplicht voortvloeien uit het Verdrag of de ter uitvoering daarvan vastgestelde besluiten". Dat zou betekenen dat het onvermijdelijke uitgaven betreft waarvan de uitbetaling toekomt aan derden, bijvoorbeeld landbouwers die gegarandeerde prijzen krijgen of derde landen die door internationale overeenkomsten met de Unie gelieerd zijn. De niet-verplichte uitgaven zouden kredieten zijn die geschrapt kunnen worden, waarover de begrotingsautoriteit een grote beslissingvrijheid heeft.

41. De werkelijkheid is veel minder duidelijk en de indeling van de uitgaven in deze of gene categorie is altijd een bron van conflicten tussen de twee takken van de begrotingsautoriteit geweest. Er bestaan overigens exemplarische gevallen die de moeilijkheid van het onderscheid aantonen. Het landbouwbeleid is geëvolueerd en de daarvoor uitgetrokken kredieten financieren activiteiten waarvan het "verplichte" karakter soms moeilijk te duiden is (bijvoorbeeld braaklegging of rechtstreekse steun). Daarentegen zijn de salarissen van de ambtenaren altijd als niet-verplichte uitgaven beschouwd, terwijl er toch een reële wettelijke verplichting tot uitbetaling daarvan bestaat.

42. Het interinstitutioneel akkoord van 1999 heeft in bewoordingen die zeer dicht bij het Verdrag liggen, de verplichte uitgaven gedefinieerd als de uitgaven waartoe de begrotingsautoriteit gehouden is deze krachtens een juridische verbintenis die op grond van de Verdragen of van ter uitvoering van krachtens de Verdragen vastgestelde besluiten is aangegaan, in de begroting op te nemen. Het akkoord bekrachtigt de status quo voor de oude begrotingslijnen. Voor nieuwe begrotingsonderdelen of voor begrotingsonderdelen waarvan de rechtsgrondslag is gewijzigd, bepaalt het dat het voorontwerp van begroting een voorstel tot indeling moet bevatten. Indien deze indeling niet wordt aanvaard, onderzoeken het Parlement en de Raad de indeling van het betrokken begrotingsonderdeel op basis van bijlage IV van het akkoord, die een indeling van de rubrieken van de financiële vooruitzichten bevat.

43. Naast zijn bevoegdheid om de ontwerp-begroting te wijzigen, heeft het Parlement ook het recht om de ontwerp-begroting in haar geheel te verwerpen (hetgeen drie maal is geschied) en te verlangen dat een nieuw ontwerp wordt voorgelegd. Overigens is het de voorzitter van het Europees Parlement die de procedure afsluit met de constatering dat de begroting definitief is vastgesteld en er met de Raad een akkoord is bereikt ⁴.

b) Interinstitutionele samenwerking

44. Het meest in het oog springende aspect van de procedure is immers het nastreven van een akkoord tussen de twee takken van de begrotingsautoriteit, zoals meermaals door het Hof van Justitie is onderstreept.

45. In het interinstitutioneel akkoord van 6 mei 1999 zijn de sinds de jaren tachtig ontwikkelde interinstitutionele overlegmechanismen, die bedoeld zijn ter vergemakkelijking van het bereiken van overeenstemming tussen de twee takken van de begrotingsautoriteit, gecodificeerd en gesystematiseerd.

46. Er is een overlegprocedure ingesteld die elk jaar, nog voordat de Commissie het voorontwerp van begroting aanneemt, met een "triloog" begint waarmee wordt beoogd de mogelijke prioriteiten voor de begroting van het komende begrotingsjaar te bespreken.

47. Het belangrijkste onderdeel van het systeem is namelijk de triloog tussen de delegaties van de drie instellingen, die respectievelijk worden geleid door de voorzitter van de Raad Begroting, de voorzitter van de Begrotingscommissie van het Europees Parlement en het Commissielid dat met de begroting is belast. Tijdens de begrotingsprocedure vinden er drie trialogen plaats:

- op het moment dat de Raad zijn ontwerp-begroting opstelt, waarna er een overlegvergadering wordt gehouden,
- voor de eerste lezing van het Europees Parlement (tijdens die dialoog wisselen de instellingen tevens van gedachten over de stand van de uitvoering van de lopende begroting),
- na de eerste lezing van het Europees Parlement, ter voorbereiding van de tweede overlegvergadering, die

wordt gehouden op de dag die aan de tweede lezing van de Raad voorafgaat.

48. Zoals gezegd, heeft het Parlement het laatste woord over de niet-verplichte uitgaven, maar dat betekent niet dat het een willekeurig bedrag in de begroting kan opnemen. Het wordt beperkt door het maximale stijgingspercentage (artikel 272 VEG). Het betreft een door de Commissie berekende statistische indicatie.

De mechanismen die zijn vastgesteld voor interinstitutionele bemiddeling (trialoog) hebben tamelijk goed gewerkt. Ondanks ernstige moeilijkheden in verband met bepaalde financieringen (Kosovo, Servië, Afghanistan) hebben de Raad en het Europees Parlement via consensus een akkoord bereikt over de begroting terwijl elke instelling de financiering van haar prioriteiten verkreeg.

49. In de jaren tachtig was de vaststelling van het maximumpercentage een voortdurende bron van conflicten tussen het Parlement en de Raad. De aanneming van de meerjarige financiële vooruitzichten sinds 1988 heeft de aanpak van die kwestie ingrijpend veranderd. Door het interinstitutioneel akkoord van 1988, gevolgd door twee andere, konden de communautaire uitgaven in bepaalde sectoren (hoofdzakelijk de structuurfondsen - NVU) aanmerkelijk worden verhoogd, terwijl tegelijkertijd op andere terreinen (de landbouwuitgaven ⁵) de begrotingsdiscipline gegarandeerd werd.

50. Door het systeem van de financiële vooruitzichten, waarbij de drie instellingen de jaarlijkse plafonds voor elke uitgavenrubriek in acht moeten nemen, is de problematiek omtrent het stijgingspercentage naar de achtergrond verdwenen. Dit is sedert 1988 dikwijls overschreden op grond van een uitdrukkelijk akkoord tussen het Parlement en de Raad, overeenkomstig artikel 272, lid 9, vijfde alinea.

d) wetgevingsprocedure en begrotingsprocedure

51. Het interinstitutioneel akkoord van 1999 bevat (middels het weer opnemen van eerdere bepalingen) beperkingen op de verleiding om de begrotingsprocedure voor wetgevingsdoeleinden te gebruiken. Zo bepaalt het akkoord dat de uitvoering van de in de begroting opgenomen kredieten voor communautaire acties de voorafgaande vaststelling van een basisbesluit vereist. Een basisbesluit is een wetgevingsbesluit van afgeleid recht dat een rechtsgrond geeft aan de communautaire actie en aan de uitvoering van de desbetreffende in de begroting opgenomen uitgave. Krachtens het akkoord moet dit besluit de vorm hebben van een verordening, een richtlijn, een beschikking of een besluit. Aanbevelingen en adviezen, alsook resoluties en verklaringen zijn geen basisbesluiten.

52. Er zijn evenwel enkele uitzonderingen op de regel: de kredieten betreffende proefprojecten van experimentele aard, de kredieten betreffende voorbereidende acties voor toekomstige communautaire acties, de kredieten betreffende eenmalige of ook permanente acties die de Commissie voert krachtens taken die voortvloeien uit haar prerogatieven op institutioneel vlak (die zijn opgenomen in een specifieke, aan het akkoord gehechte, lijst) en de kredieten bestemd voor de werking van elke instelling.

53. Het andere aspect van de verbanden tussen de begrotingsprocedure en de wetgevingsprocedure betreft de interferenties bij de opstelling van de begroting die ontstaan door de vaststelling van bepaalde financiële bedragen in wetgevingsbesluiten.

54. Dit probleem werd in eerste instantie aangepakt in het kader van het Verdrag van Maastricht door de toevoeging van artikel 270: "Teneinde de begrotingsdiscipline te verzekeren, doet de Commissie geen voorstellen voor communautaire handelingen, brengt zij geen wijzigingen in haar voorstellen aan en neemt zij geen uitvoeringsmaatregelen aan die aanzienlijke gevolgen kunnen hebben voor de begroting, zonder de verzekering te geven dat die voorstellen of maatregelen gefinancierd kunnen worden binnen de grenzen van de eigen middelen van de Gemeenschap die voortvloeien uit de door de Raad krachtens artikel 269 vastgestelde bepalingen."

55. Het akkoord van 1999 (waarin ook in dit verband eerdere bepalingen zijn overgenomen) behandelt de interferenties tussen de beide procedures vanwege de tendens om totaalbedragen in wetgevingsbesluiten vast te stellen, en voert een onderscheid in tussen de besluiten die volgens de medebeslissingsprocedure worden

aangenomen en de overige.

56. Wetgevingsbesluiten betreffende meerjarenprogramma's die volgens de medebeslissingsprocedure zijn vastgesteld, bevatten een bepaling waarin de wetgever de financiële middelen van het programma voor de gehele looptijd ervan vaststelt. Dit "noodzakelijk geachte bedrag" vormt voor de begrotingsautoriteit het ijkpunt bij uitstek in de loop van de jaarlijkse begrotingsprocedure. De instellingen verbinden zich ertoe niet van dit bedrag af te wijken, behalve in het geval van nieuwe omstandigheden die uitdrukkelijk moeten worden gerechtvaardigd.

57. Deze bepaling is niet van toepassing op wetgevingsbesluiten die niet volgens de medebeslissingsprocedure zijn vastgesteld. Eventuele financiële referenties dienen slechts ter illustratie en laten de bevoegdheden van de begrotingsautoriteit onverlet.

IV. Denkrichtingen

58. Bovenstaande beschrijving van de wetgevingsprocedures en de begrotingsprocedure illustreert hoe complex deze procedures zijn. Tijdens de plenaire debatten klonk er een duidelijke roep om vereenvoudiging en een betere leesbaarheid van de besluitvormingsprocessen. Onder meer de volgende denkrichtingen zouden verkend kunnen worden:

a) Wat de wetgevingsprocedures betreft:

i) zou kunnen worden nagegaan hoe het aantal in het Verdrag vastgelegde wetgevingsprocedures te verlagen valt.

Zo zou bijvoorbeeld de mogelijkheid nagegaan kunnen worden om de medebeslissingsprocedure uit te breiden tot besluiten die met gekwalificeerde meerderheid van stemmen worden genomen (mede door vervanging van de samenwerkingsprocedure);

ii) zou kunnen worden bekeken of bepaalde procedures vereenvoudigd kunnen worden.

Zo zou bijvoorbeeld overdacht kunnen worden hoe de medebeslissingsprocedure beter en lichter te maken valt, met name wat betreft de werking van het Bemiddelingscomité;

iii) zouden de mogelijkheden tot vereenvoudiging van de formulering van bepaalde Verdragsbepalingen inzake de wetgevingsprocedures verkend kunnen worden.

b) Wat de begrotingsprocedure betreft:

i) zou overwogen kunnen worden of het Verdrag niet gewijzigd moet worden om de praktijk te weerspiegelen, met name door opnemng van de interinstitutionele overlegmechanismen die in het akkoord van 1999 zijn vastgelegd;

ii) zou men zich kunnen afvragen of het onderscheid tussen verplichte uitgaven en niet-verplichte uitgaven niet beter kan worden afgeschaft. Zo ja, dan dient men zich af te vragen welke procedure er voor alle uitgaven moet gelden;

iii) zou bestudeerd kunnen worden of de vervanging van de begrotingsprocedure door de medebeslissingsprocedure een vereenvoudiging zou zijn.

In dat opzicht zou nagegaan kunnen worden of navolging van het voorbeeld van de begrotingsprocedure in de VS de beleidsbesluiten die leiden tot de vaststelling van de begroting van de Unie, er eenvoudiger en transparanter op zou kunnen maken.

59. Er bestaat een duidelijk verband tussen de vereenvoudiging van het wetgevingsproces en de uit dat proces voortvloeiende vereenvoudiging van de rechtsinstrumenten. Bijgevolg moeten de onder het laatste punt van document CONV 162/02 "Rechtsinstrumenten: bestaande regeling" geformuleerde vragen tegelijk met bovenstaande vragen, en door dezelfde werkgroep, worden besproken. Deze vragen zullen worden uitgewerkt, aangevuld of vervangen in een nieuwe versie van het onderhavige document, die zal worden opgesteld met de bedoeling om de opmerkingen tijdens het plenaire debat van de Conventie op 12-13 september erin te verwerken.

Bijlage I - Indeling van de procedures met inachtneming van de stemprocedure in de Raad, de deelname van het Parlement en de raadpleging van instellingen of organen in het EG-Verdrag 6

- Gekwalificeerde meerderheid met medebeslissing (*bv. artikel 12*)
- Gekwalificeerde meerderheid met medebeslissing en raadpleging van de Rekenkamer (*bv. artikel 280, lid 4*)
- Gekwalificeerde meerderheid met medebeslissing en raadpleging van het ESC (*bv. artikel 172, tweede alinea*)
- Gekwalificeerde meerderheid met medebeslissing en raadpleging van het ESC en het CvdR (*bv. artikel 175, lid 1*)
- Gekwalificeerde meerderheid met samenwerking (*bv. artikel 99, lid 5*)
- Gekwalificeerde meerderheid met samenwerking en raadpleging van de ECB (*bv. artikel 106*)
- Gekwalificeerde meerderheid met instemming van het Parlement (*bv. artikel 107, lid 5*)
- Gekwalificeerde meerderheid met advies van het Parlement (*bv. artikel 37, lid 2*)
- Gekwalificeerde meerderheid met advies van het Parlement en raadpleging van het ESC (*bv. artikel 172, eerste alinea*)
- Gekwalificeerde meerderheid met advies van het Parlement en raadpleging van het ESC, het CvdR en het Comité voor de Werkgelegenheid (*bv. artikel 128, lid 1, VEG*)
- Gekwalificeerde meerderheid zonder deelname van het Parlement (*bv. artikel 26*)
- Gekwalificeerde meerderheid zonder deelname van het Parlement met raadpleging van de ECB (*bv. artikel 59*)
- Gekwalificeerde meerderheid zonder deelname van het Parlement met raadpleging van de ECB en het Economisch en Financieel Comité (*bv. artikel 114, lid 3*)
- Gekwalificeerde meerderheid zonder deelname van het Parlement en raadpleging van het ESC (*bv. artikel 75*)
- Eenparigheid met medebeslissing (*bv. artikel 42*)

- Eenparigheid met medebeslissing en met raadpleging van het CvDR (bv. artikel 151, lid 5, eerste streepje)
- Eenparigheid met instemming van het Parlement (bv. artikel 300, lid 3)
- Eenparigheid met instemming van het Parlement (met GM) op voorstel van het Parlement (bv. artikel 190, lid 4)
- Eenparigheid met instemming van het Parlement en raadpleging van de ECB (bv. artikel 105, lid 5)
- Eenparigheid met instemming van het Parlement en met raadpleging van het ESC en het CvDR (bv. artikel 161)
- Eenparigheid met advies van het Parlement (bv. artikel 19, lid 1)
- Eenparigheid met advies van het Parlement en raadpleging van de Rekenkamer (bv. artikel 279)
- Eenparigheid met advies van het Parlement en raadpleging van de ECB (bv. artikel 111, lid 1)
- Eenparigheid met advies van het Parlement en raadpleging van het ESC (bv. artikel 157, lid 3)
- Eenparigheid met advies van het Parlement en raadpleging van het ESC en het CvDR (bv. artikel 175, lid 2)
- Eenparigheid zonder deelname van het Parlement (bv. artikel 88, lid 2)
- Eenparigheid zonder deelname van het Parlement met raadpleging van de ECB (bv. artikel 123, lid 5)
- Eenparigheid zonder deelname van het Parlement met raadpleging van het ESC (bv. artikel 144)

Bijlage II - Besluitvormingsprocedures in het EG-Verdrag per Rechtsgrondslag 7

Stemming met gekwalificeerde meerderheid in de Raad met medebeslissing

- Voorschriften die elke discriminatie op grond van nationaliteit verbieden. Artikel 12.
- Vrij verkeer van werknemers. Artikel 40.
- Recht van vestiging. Artikel 44.
- Coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen waarbij een bijzondere regeling is vastgesteld voor onderdanen van de andere lidstaten in de uitoefening van het recht van vestiging. Artikel 46, lid 2.
- Recht van vestiging voor werkzaamheden, anders dan in loondienst. Artikel 47, slot van lid 2.
- Diensten. Artikel 55.
- Gemeenschappelijke regels voor internationaal vervoer vanuit of naar het grondgebied van een lidstaat of over het grondgebied van een of meer lidstaten; voorwaarden op grond waarvan in een lidstaat vervoerdiensten verricht kunnen worden door niet in die lidstaat gevestigde vervoerondernemers; maatregelen die de veiligheid van het vervoer kunnen verbeteren. Artikel 71, lid 1.
- Uitbreiding tot de zee- en de luchtvaart van de bij artikel 71, lid 1, vastgestelde procedureregels. Artikel

80, lid 2.

- Harmonisatiemaatregelen betreffende de interne markt. Artikel 95, lid 1.
- Stimuleringsmaatregelen ter aanmoediging van de werkgelegenheid. Artikel 129 (Nieuw).
- Douanesamenwerking. Artikel 135 (Nieuw).
- Arbeidsmilieu en -voorwaarden; gezondheid, veiligheid, informatie en raadpleging van de werknemers; integratie van personen die zijn uitgesloten; gelijke kansen en gelijke behandeling; maatregelen ter aanmoediging van samenwerking teneinde de sociale uitsluiting te bestrijden. Artikel 137, leden 1 en 2.
- Sociale politiek (gelijke kansen, gelijke behandeling en gelijke beloning). Artikel 141.
- Uitvoering van de besluiten betreffende het Europees Sociaal Fonds. Artikel 148.
- Onderwijs. Artikel 149, lid 4 (uitgezonderd de aanbevelingen).
- Beroepsopleiding (maatregelen die bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van artikel 150). Artikel 150, lid 4.
- Volksgezondheid (minimale kwaliteits- en veiligheidseisen voor organen, maatregelen op veterinair en fytosanitair gebied die rechtstreeks gericht zijn op de bescherming van de volksgezondheid). Artikel 152, lid 4, onder a) en b).
- stimuleringsmaatregelen ter bescherming en verbetering van de menselijke gezondheid. Artikel 152, lid 4, onder c).
- Consumentenbescherming. Artikel 153, lid 4.
- Trans-Europese netwerken, richtsnoeren. Artikel 156, eerste alinea.
- Andere maatregelen betreffende trans-Europese netwerken. Artikel 156.
- Toepassingsbesluiten met betrekking tot het EFRO. Artikel 162.
- Kaderprogramma voor onderzoek. Artikel 166.
- Vaststelling van de maatregelen die worden genoemd in de artikelen 167, 168 en 169 - onderzoek. Artikel 172.
- Milieu (communautaire activiteiten ter verwezenlijking van de doelstellingen van artikel 174). Artikel 175, lid 1.
- Actieprogramma's op andere gebieden van het milieubeleid. Artikel 175, lid 3.
- Ontwikkelingssamenwerking. Artikel 179.
- **Statuut en financiële regels voor de Europese politieke partijen.** Artikel 191.
- Algemene beginselen inzake transparantie. Artikel 255, lid 2 (Nieuw).
- Bestrijding van fraude waardoor de financiële belangen van de Gemeenschap worden geschaad. Artikel 280, lid 4.

- Statistieken. [Artikel 285, lid 1.](#)
- Instelling van een onafhankelijk controleorgaan voor gegevensbescherming. [Artikel 286, lid 2.](#)

Stemming met gekwalificeerde meerderheid in de Raad met raadpleging

- Machtiging tot het aangaan van nauwere samenwerking. [Artikel 11, lid 2.](#)
- Gemeenschappelijk landbouwbeleid. [Artikel 37, lid 3.](#)
- Liberalisering van diensten. [Artikel 52, lid 1.](#)
- Opstelling van de lijst van derde landen die een visum moeten afgeven of die zijn vrijgesteld van deze plicht, en opstelling van een uniform visummodel. [Artikel 67, lid 3.](#)
- Aanneming van regelgeving inzake mededinging. [Artikel 83.](#)
- Aanneming van verordeningen inzake staatssteun. [Artikel 89.](#)
- Voorschriften voor de toepassing van het protocol betreffende buitensporige tekorten. [Artikel 104, lid 14, laatste alinea.](#)
- Wijziging van bepaalde bepalingen van de statuten van het ESCB en van de ECB. [Artikel 107, lid 6.](#)
- Grenzen en voorwaarden voor het opleggen van boeten door de ECB. [Artikel 110, lid 3.](#)
- Besluit over de overgang naar de derde fase van de EMU. [Artikel 121, leden 3 en 4](#), plus verslag van het EMI na de beoordeling door de Raad.
- Besluit over de toegang van een staat buiten de gemeenschappelijke munt. [Artikel 122, lid 2.](#)
- Opstelling, op basis van de conclusies van de Europese Raad, van richtsnoeren waarmee de lidstaten in hun werkgelegenheidsbeleid rekening houden. [Artikel 128, lid 2.](#)
- Specifieke onderzoekprogramma's. [Artikel 166, lid 4.](#)
- Onderzoek, oprichting van gemeenschappelijke ondernemingen. [Artikel 172, lid 1.](#)
- **Economische, financiële en technische samenwerking met derde landen.** [Artikel 181 bis.](#)
- Vaststelling van het statuut van de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen en van de regeling die van toepassing is op de andere personeelsleden van de Gemeenschappen. [Artikel 283.](#)
- Aanneming van maatregelen ten behoeve van de ultraperifere gebieden. [Artikel 299, lid 2.](#)
- Ondertekening, voorlopige toepassing en opschorting van de toepassing van internationale akkoorden. [Artikel 300, lid 2, eerste alinea.](#)
- Vaststelling van de bepalingen betreffende de statuten van het ESCB. Artikel 42 van het Protocol betreffende de statuten van het ESCB en van de ECB.

Stemming met gekwalificeerde meerderheid in de Raad met samenwerking

- Multilateraal toezicht. [Artikel 99, lid 5.](#)

- Toepassing van het verbod op een bevoorrechte toegang. [Artikel 102, lid 2](#).
- Toepassing van het verbod op het aangaan van verbintenissen en het verlenen van voorschotten in rekening-courant. [Artikel 103, lid 2](#).
- Maatregelen voor het harmoniseren van de nominale waarden en technische specificaties van de munten. [Artikel 106, lid 2](#).

Stemming met gekwalificeerde meerderheid in de Raad met instemming

- Wijziging van het Protocol betreffende de statuten van het ESCB en van de ECB op aanbeveling van de ECB. [Artikel 107, lid 5](#).

Stemming met gekwalificeerde meerderheid in de Raad zonder deelname van het Parlement

- Vaststelling van de rechten van het gemeenschappelijk douanetarief. [Artikel 26](#).
- Uitsluiting in een lidstaat van bepaalde werkzaamheden van het toepassingsgebied van de bepalingen betreffende het recht van vestiging. [Artikel 45, tweede alinea](#).
- Toepassing van de bepalingen betreffende de verrichting van diensten ten gunste van de onderdanen van een derde staat die binnen de Gemeenschap zijn gevestigd. [Artikel 49, tweede alinea](#).
- Aanneming van andere maatregelen betreffende het kapitaalverkeer naar of uit derde landen. [Artikel 57, lid 2, eerste deel](#).
- Aanneming van - strikt noodzakelijke - vrijwaringsmaatregelen wanneer, in uitzonderlijke omstandigheden, het kapitaalverkeer naar of uit derde landen ernstige moeilijkheden veroorzaakt voor de EMU. [Artikel 59](#).
- Aanneming van urgente maatregelen betreffende het kapitaalverkeer en het betalingsverkeer. [Artikel 60, lid 1](#).
- Besluit tot wijziging of intrekking door een lidstaat van eenzijdige maatregelen tegen een derde land met betrekking tot het kapitaalverkeer en het betalingsverkeer. [Artikel 60, lid 2, tweede alinea](#).
- Aanneming van voorlopige maatregelen ten aanzien van de openbare orde en de binnenlandse veiligheid ten behoeve van bepaalde lidstaten. [Artikel 64, lid 2](#).
- Opheffing van de discriminaties in de vervoerssector. [Artikel 75, lid 3](#).
- Passende bepalingen voor de zeevaart en de luchtvaart. [Artikel 80, lid 2](#).
- Goedkeuring van maatregelen met betrekking tot andere belastingen dan de omzetbelasting, de accijnzen en de overige indirecte belastingen. [Artikel 92](#).
- Aanneming van richtlijnen houdende opheffing van distorsies in de interne markt. [Artikel 96, tweede alinea](#).
- Aanbeveling van de Raad betreffende de globale richtsnoeren voor het economisch beleid. [Artikel 99, lid 2](#).
- Grote economische moeilijkheden in een lidstaat, veroorzaakt door natuurrampen. [Artikel 100, lid 2, slot](#).
- Besluit of er al dan niet een buitensporig tekort bestaat. [Artikel 104, lid 6](#).

- Besluit betreffende de wijziging of afschaffing van de Ecu-spilkoersen. Artikel 111, lid 1, slot.
- Wisselkoersbeleid. Artikel 111, lid 2.
- Regelingen voor de onderhandelingen over en de sluiting van internationale overeenkomsten betreffende het monetaire of wisselkoersregime. Artikel 111, lid 3.
- Besluit over het standpunt dat de Gemeenschap moet innemen in internationale fora ten aanzien van de EMU. Artikel 111, lid 4, eerste deel.
- Samenstelling van het Economisch en Financieel Comité. Artikel 114, lid 3.
- Toekenning of intrekking van de wederzijdse bijstand aan een lidstaat in geval van moeilijkheden of dreigende moeilijkheden in de betalingsbalans. Artikel 119, leden 2 en 3.
- Wijziging, schorsing of intrekking van de vrijwaringsmaatregelen. Artikel 120, lid 3.
- Besluit over de vraag of een lidstaat al dan niet een derogatie heeft waardoor hij is uitgesloten van de rechten en plichten in het kader van het ESCB. Artikel 122, lid 1.
- Aanbevelingen betreffende de werkgelegenheid. Artikel 128, lid 4.
- Aanneming van maatregelen om de steunregelingen op het gebied van de handelspolitiek geleidelijk met elkaar in overeenstemming te brengen. Artikel 132, lid 1.
- Handelspolitiek. Artikel 133, lid 4.
- Toepassing van de andere overeenkomsten tussen de sociale partners. Artikel 139, lid 2.
- Aanbevelingen op het gebied van onderwijs. Artikel 149, lid 4, tweede streepje.
- Aanbevelingen op het gebied van volksgezondheid. Artikel 152, lid 4, slot.
- Vaststelling van de wedden, vergoedingen en pensioenen van de leden van de Commissie en van het Hof van Justitie. Artikel 210.
- Vaststelling van de arbeidsvoorwaarden, de bezoldiging, de vergoedingen en het pensioen van de leden van de Rekenkamer. Artikel 247, lid 8.
- Vaststelling van de vergoedingen van de leden van het ESC. Artikel 258, laatste alinea.
- Opstelling van de ontwerp-begroting. Artikel 272, lid 3.
- Toestemming voor uitgaven van meer dan het voorlopige twaalfde. Artikel 273, tweede alinea.
- Sluiting van akkoorden tussen de Gemeenschap en een of meer staten of internationale organisaties. Artikel 301.
- Besluit over de soort sanctie die wordt opgelegd aan een lidstaat die de beginselen van artikel 6, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie heeft geschonden. Artikel 309, lid 2.
- Besluit tot wijziging of intrekking van de sancties die worden opgelegd aan een lidstaat die de beginselen van artikel 6, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie heeft geschonden. Artikel 309, lid 3.

- Wijze van opnemng van het Schengensecretariaat in het secretariaat-generaal van de Raad. Artikel 7 van het Protocol tot opnemng van het Schengenacquis in het kader van de Europese Unie.
- Wijziging of intrekking, op verzoek van een lidstaat, van door de Commissie gegeven beschikkingen betreffende de invoer in de Europese Gemeenschap van in de Nederlandse Antillen geraffineerde aardolieproducten. Artikel 3, lid 3, van het Protocol betreffende in de Nederlandse Antillen geraffineerde aardolieproducten.

Stemming met eenparigheid in de Raad met medebeslissing

- Bepalingen ter vergemakkelijking van de uitoefening van het recht van de burgers om vrij op het grondgebied van de lidstaten te reizen en te verblijven. Artikel 18, lid 2 (SGM).
- Interne markt (maatregelen op het gebied van de sociale zekerheid ten behoeve van migrerende werknemers uit de Gemeenschap). Artikel 42.
- Coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten betreffende de toegang tot werkzaamheden, anders dan in loondienst, en de uitoefening daarvan. Coördinatie van de in de wetgeving neergelegde beginselen betreffende de regeling van beroepen wat betreft opleiding en voorwaarden voor toegang van natuurlijke personen. Artikel 47.
- Cultuur. Artikel 151 (uitgezonderd de aanbevelingen).

Stemming met eenparigheid in de Raad met instemming

- Specifieke taken van de ECB. Artikel 105, lid 6.
- Wijziging van de statuten van het ESCB en de ECB. Artikel 107, lid 5.
- Structuurfondsen en cohesiefonds. Artikel 161 (SGM vanaf 2007 of aanneming van de financiële vooruitzichten).
- Eenvormige verkiezingsprocedure. Artikel 190, lid 4.
- Associatieakkoorden (als bedoeld in artikel 310) en andere akkoorden die een specifiek institutioneel kader in het leven roepen, die aanzienlijke budgettaire gevolgen hebben of die een wijziging van een volgens de medebeslissingsprocedure aangenomen besluit behelzen. Artikel 300, lid 3, tweede alinea.
- **Speciale procedure:** benoeming van de voorzitter en de leden van de Commissie. Artikel 214 (SGM).

Stemming met eenparigheid in de Raad met raadpleging

- Aanneming van passende maatregelen om discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid te bestrijden. Artikel 13 (medebeslissing + SGM voor lid 2).
- Burgerschap: actief en passief kiesrecht. Artikel 19, lid 1.
- Uitbreiding van de burgerschapsrechten, bekrachtiging door de lidstaten. Artikel 22.
- Maatregelen houdende totstandbrenging van de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid (gedurende een overgangperiode van vijf jaar). Artikel 67, lid 1 (medebeslissing + SGM voor artikel 65, uitgezonderd familierecht) (latere invoering van SGM + medebeslissing voor artikel 63 en artikel 62, lid 3, en lid 2, onder a) (SGM + raadpleging EP voor artikel 66).

- Bepalingen betreffende de beginselen van het vervoerbestel waarvan de toepassing de levensstandaard en de werkgelegenheid zou kunnen aantasten. Artikel 71, lid 2.
- Harmonisatie van de indirecte belastingen. Artikel 93.
- Aanpassing van de wetgevingen. Artikel 94.
- Wisselkoers van de ecu ten opzichte van niet-Gemeenschapsvaluta's. Artikel 111, lid 1, eerste zin.
- Besluit over de externe vertegenwoordiging van de EMU. Artikel 111, lid 4, slot. (SGM).
- Handelspolitiek: uitbreiding tot overeenkomsten betreffende diensten en intellectuele eigendom. Artikel 133, lid 5 (SGM).
- Maatregelen op het gebied van de sociale zekerheid, de bescherming van werknemers bij beëindiging van de arbeidsovereenkomst, de vertegenwoordiging en collectieve verdediging van de belangen van werknemers en werkgevers, de werkgelegenheidsvoorwaarden voor onderdanen van derde landen met een verblijfsvergunning, en de financiële bijdragen ter bevordering van de werkgelegenheid en het scheppen van arbeidsplaatsen. Artikel 137, lid 3. (enkele delen van het artikel gaan vallen onder SGM + medebeslissing na een Raadsbesluit met eenparigheid van stemmen).
- Industrie. Artikel 157, lid 3.
- Maatregelen op het gebied van de economische en sociale samenhang. Artikel 159. (SGM + medebeslissing).
- Bepalingen van fiscale aard, maatregelen betreffende ruimtelijke ordening en bodembestemming en maatregelen die van invloed zijn op de energievoorziening en de keuze tussen verschillende energiebronnen. Artikel 175, lid 2.
- Bepaling van de categorieën van beroepen voor het Gerecht van eerste aanleg, van de samenstelling van dat Gerecht en van de noodzakelijke aanpassingen en aanvullingen voor het statuut van het Hof van Justitie. Artikel 225, lid 2.
- Wijziging van het statuut van het Hof van Justitie. Artikel 245, tweede alinea.
- Benoeming van de leden van de Rekenkamer. Artikel 247, lid 3 (SGM).
- Besluit betreffende de eigen middelen. Artikel 269.
- Vaststelling van de financiële reglementen. Artikel 279 (SGM).
- Ondertekening, voorlopige toepassing en opschorting van de toepassing van de door de Raad gesloten akkoorden op gebieden waarvoor, wat de aanneming van de interne voorschriften betreft, eenparigheid vereist is, alsook wanneer het gaat om associatieakkoorden. Artikel 300, lid 2, eerste alinea, slot.
- Aanneming van de maatregelen die noodzakelijk zijn voor de verwezenlijking van de doelstellingen van de Gemeenschap. Artikel 308.
- Gemeenschappelijke definitie van de oorsprong van aardolieproducten afkomstig uit derde en geassocieerde landen. Artikel 6 van het Protocol betreffende in de Nederlandse Antillen geraffineerde aardolieproducten.
- Vaststelling van de passende bepalingen betreffende de nadere regels voor de in artikel 121 van het EG-Verdrag bedoelde convergentiecriteria. Artikel 6 van het Protocol betreffende de convergentiecriteria.

Stemming met eenparigheid in de Raad zonder deelname van het Parlement

- Aanneming van maatregelen met betrekking tot het kapitaalverkeer naar of uit derde landen die in het Gemeenschapsrecht een achteruitgang op het gebied van de liberalisatie van het kapitaalverkeer naar of uit derde landen vormen. Artikel 57, lid 2, slot.
- Besluit betreffende de verenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt van een steunmaatregel door een staat op het gebied van mededinging. Artikel 88, lid 2.
- Voor de economische situatie passende maatregelen. Artikel 100, lid 1 (SGM).
- Verlening van communautaire financiële bijstand aan een lidstaat die in grote economische moeilijkheden verkeert. Artikel 100, lid 2 (SGM).
- Vaststelling van de onherroepelijke omrekeningskoersen tussen de nationale munteenheden onderling en tussen de ecu en de nationale munteenheden, en aanneming van de overige maatregelen die nodig zijn voor de spoedige invoering van de ecu als enige munteenheid. Artikel 123, lid 4 (SGM).
- Intrekking van een derogatie voor een lidstaat buiten de gemeenschappelijke munt, en aanneming van de overige maatregelen die daar voor nodig zijn. Artikel 123, lid 5.
- Uitvoering van overeenkomsten tussen de sociale partners voor zaken die onder artikel 137, lid 3, vallen. Artikel 139, lid 2.
- Verlening aan de Commissie van taken betreffende de uitvoering van gemeenschappelijke maatregelen, met name inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers. Artikel 144.
- Aanbevelingen op het gebied van cultuur. Artikel 151, lid 5, tweede streepje.
- Aanneming van bepalingen betreffende de wijze van toepassing en de procedure van de associatie tussen de landen en gebieden overzee en de Gemeenschap. Artikel 187.
- Benoeming van de secretaris-generaal (hoge vertegenwoordiger voor het GBVB) en de plaatsvervangend secretaris-generaal van de Raad. Artikel 207, lid 2 (SGM).
- Wijziging van het aantal leden van de Commissie. Artikel 213, lid 1, tweede alinea.
- Besluit om een Commissielid na een vrijwillig ontslag of een ontslag ambtshalve niet te vervangen. Artikel 215, tweede alinea (SGM).
- Verhoging van het aantal rechters van het Hof van Justitie. Artikel 221, vierde alinea.
- Verhoging van het aantal advocaten-generaal. Artikel 222, derde alinea.
- **Goedkeuring van het reglement voor de procesvoering van het Hof. Artikel 223 (SGM).**
- Goedkeuring van het reglement voor de procesvoering van het Gerecht van eerste aanleg. Artikel 225, lid 4 (SGM artikel 224).
- Goedkeuring van het reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie. Artikel 245, derde alinea.
- Benoeming van de leden van het ESC en vaststelling van hun vergoedingen. Artikel 258, tweede alinea (SGM).

- Benoeming van de leden van het CvDR en van hun plaatsvervangers. Artikel 263, derde alinea (SGM).
- Vaststelling van de regeling van het taalgebruik door de instellingen der Gemeenschap. Artikel 290.
- Wijzigingen in de lijst van producten, bedoeld in de bepalingen betreffende de productie van of de handel in wapens, munitie en oorlogsmateriaal. Artikel 296, lid 2.
- Maatregelen die nodig zijn om uitvoering te geven aan het Schengenacquis. Artikel 2, lid 1, tweede alinea, van het Protocol tot opnemning van het Schengenacquis.
- Vaststelling van de rechtsgrondslag voor elk van de bepalingen en besluiten die het Schengenacquis vormen. Artikel 2, lid 1, tweede alinea, slot, van het Protocol tot opnemning van het Schengenacquis.
- Sluiting van een afzonderlijke overeenkomst met IJsland en Noorwegen voor de vaststelling van de wederzijdse rechten en verplichtingen van Ierland en het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland enerzijds en IJsland en Noorwegen anderzijds, op gebieden van het Schengenacquis die op deze staten van toepassing zijn. Artikel 6, tweede alinea, van het Protocol tot opnemning van het Schengenacquis.

¹ Zie ook het Besluit van de Raad, het zogeheten "compromis van Ioannina", van 1 januari 1995 tot wijziging van het besluit van de Raad van 29 maart 1994 betreffende de aanneming door de Raad van een besluit met gekwalificeerde meerderheid.

² In één geval (artikel 7 VEU) moet het Parlement zijn instemming betuigen met een meerderheid van twee derde der uitgebrachte stemmen en tevens bij meerderheid van zijn leden.

³ De vraagstukken betreffende de Begroting van de Unie komen aan de orde in de bijdrage van de heer Carnero Gonzalez (doc. CONV 38/02).

⁴ In het kader van de begrotingsprocedure bepaalt het Verdrag dat het Parlement:

- het recht heeft om de ontwerp-begroting met meerderheid van de stemmen van zijn leden te amenderen (artikel 272, lid 4, tweede alinea);
- met meerderheid van de stemmen van zijn leden en met drie vijfde van het aantal uitgebrachte stemmen de door de Raad in zijn amendementen aangebrachte wijzigingen kan amenderen of afwijzen en dienovereenkomstig de begroting kan vaststellen (artikel 272, lid 6);
- met meerderheid van de stemmen van zijn leden en met twee derde van het aantal uitgebrachte stemmen, om gewichtige redenen, de ontwerp-begroting kan afwijzen en kan verzoeken dat hem een nieuw ontwerp wordt voorgelegd (artikel 272, lid 8);
- met meerderheid van de stemmen van zijn leden en met drie vijfde van het aantal uitgebrachte stemmen, in onderlinge overeenstemming met de Raad, een nieuw maximaal stijgingspercentage kan vaststellen voor de NVU ten opzichte van de uitgaven van dezelfde categorie van het lopende begrotingsjaar (artikel 272, lid 9, vijfde alinea);
- indien bij het begin van een begrotingsjaar de begroting nog niet is aangenomen, met meerderheid van de stemmen van zijn leden en van drie vijfde van het aantal uitgebrachte stemmen, een andersluidend besluit dan dat van de Raad kan nemen over de goedkeuring van de NVU die een twaalfde der bij de begroting van het vorige begrotingsjaar geopende kredieten overschrijden (artikel 273, derde alinea).

⁵ Het landbouwrichtsnoer heeft de ontsporingen van de landbouwwitgaven in de jaren 80 doeltreffend ingedamd. Het ging evenwel om VU, met andere woorden om uitgaven waarop het maximale stijgingspercentage geen betrekking had.

⁶ Bepaalde bijzondere procedures (zoals de aanneming van de begroting, de kwijting, bepaalde benoemingen) zijn niet opgenomen in deze lijst.

⁷ De vetgedrukte en gecursiveerde passages betreffen de wijzigingen ingevolge het Verdrag van Nice.